

نەگىزگى زاڭ ۋگىتىن جالپىغا جاناستىرىپ، زاڭمەن باسقارۋ كوزقاراسىن جۇرت جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاتتى

— رايونىمىزدىڭ جەر - جەرى ءتۇرلى فورماداعى قىيمىل ورىستەتىپ، نەگىزگى زاڭ رۋحىن اسقاقتاتتى

□ انار بۇلت \ شىنچىياڭ گازەتىنىڭ تىلشەلىرى سۈي يۇنيان، ۋاڭ نا، شىن زۇشياۋ

بىيل 12 - ايدىڭ 4 - كۇنى 10 - رەتكى مەملەكەتتىك نەگىزگى زاڭ كۇنى، 12 - ايدىڭ 1 - كۇنىنەن 7 - كۇنىنە دەيىن — 6 - رەتكى ”نە-گىزگى زاڭ ۇگىت اپتالىعى“، نەگىزگى تاقىرىبى: ”نەگىزگى زاڭ رۋحىن بارىنشا اسقاقتاتىپ، سوتسيالىستىك زاڭمەن باسقارۋ مادەنيەتىن قۇرۇ“. بىرنەشە كۇننەن بەرى رايونىمىزدىڭ جەر - جەرى ءبىلىم جالپىلاستىرۇعا، نازاريا تۇسىندىرۇگە، كوزقاراس ارقىلى جەتەكتەنۇگە جاپپايا كۇش سالۇعا تاياندى بولپ، نەگىز-گى زاڭنىڭ خالىق بۇقاراسى اراسىنا جەتۇپن، جۇرت جۇرەگىنە اناعۇرلىم تەرەڭ ۇيالاۋىن ىلگەرەلتەتى .

قوعام حاۋىپسىزدىگى ورگاندارى: جالپى خالىقتىڭ زاڭمەن باسقارۇ كوزقاراسىن كۇشەيتتى

بىرنەشە كۇننەن بەرى شىنچىياڭنىڭ جەر - جەرىندەگى قوعام حاۋىپسىزدىگى خالىق ساقشە-لارى نەگىزگى سانىغا ىشكەرەلەي ارالاسپ، نە-گىزگى زاڭدى ۇگىتتەۋ قىيىلن ورىستەتىپ، نە-گىزگى زاڭ رۋحىن اسقاقتاتىپ، نەگىزگى زاڭنىڭ بەدەلىن قورعاپ، جالپى خالىقتىڭ زاڭمەن باسقارۇ كوزقاراسىن كۇشەيتتى.

”سىز مەملەكەتتىڭ نەگىزگى زاڭ كۇنىن بەلگىلەۋدىڭ ماڭغىزىن بىلەسىز بە؟“، ”ازاماتتار-دىڭ ۇقىعى مەن بورىشى قايسىلار؟“ 12 - ايدىڭ 3 - كۇنى يىغىسار اۋداندىق قوعام حاۋىپ-سىزدىگى مەكەمەسىنىڭ خالىق ساقشىلارى بازار-عا كەلىپ بۇقاراعا ۇگىت ماتەريالدارىن تاراتىپ، ۇزارا يقبالداستىق ءتاسىلى ارقىلى نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن جالپىلاستىرىپ، تەلەگرافى، يىتتەرنەت الدامشىلىغىنان ساقانئۇ سىياقتى قاتىستى ساۋتاتتار-دى ءتۇسىندىرىپ، قاراستى رايوندىاعى بۇقارا-نىڭ زاڭدىق تانىمى مەن زاڭمەن باسقارۇ كوز-قاراسىن كۇشەيتتى.

كۇنىس اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى ەسىرتكىگە تىم سالۇ، ەكونوميكالق بارلاۋ، قىلمىستىق ىستەردى بارلاۋ، قاتىناس باسقارۇ، ساقشى بولىمىشەسى سىياقتى خالىق ساق-شىلارىن، ساقشى كۈمەكشىلەرىن ۇيىھداستىرىپ، نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن ءتۇسىندىرۇ، تەلەگ-رافى الدامشىلىغىنان ساقانئۇ، قاتىناس حاۋىپسىز-دىگى ەسكەرتۇۋى، ەسىرتكىگە تىم سالۇ بىلىم-دەرىن جالپىلاستىرۇ سىياقتالاردان باستاپ كىرد-سىپ، بۇقارانىڭ ازاماتلاردىڭ نەگىزگى ۇقىمىن ىشكەرەلەي تۇسىنۇمەن بىرگە، زاڭدى بەلسىنە ۇيرەنىپ، قولدانىپ، زاڭ قارۇى ارقىلى ۇوزد-نىڭ زاڭدى ۇقتى - مۇددەسىن قورعاۋنا مۇە-كىندىك جاسادى.

”سى بىتىرگەندە زاڭعا سۇيەنۇ، ماسەلە-گە جولققاندا زاڭعا جۇگىنۇ، ماسەلەنى شەشۇدە زاڭىنان بايدالانۇ، قياشلىقتى شەشۇدە زاڭعا سۇيەنۇ...“ بۇگۇر اۋدانى ياڭشيا قالاشىي پارتيا مۇشەلىرىنە، بۇقاراعا قىزمەت ونەۋ ورتا-لىغىندا بۇگۇر اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى ياڭشيا ساقشى بولىمىشەسىنىڭ خالىق ساقشىلارى داۋ - شار تۇلغان ەكى جاققتىڭ سىكە قاتىستى ادامدارىن نەگىزگى زاڭ ۇگىتىنىڭ مېكرو بەينەجازابىسن كورۇگە ۇسىنس ەتىپ، تاماشا زاڭمەن باسقارۇ ورتاسىندا وسى داۋ - شاردى شەشتى. نەگىزگى زاڭ ۇگىت اپتالىعى كەزىندە بۇگۇر اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى خالىق ساقشىلارىن، ساقشى كۈمەك-شىلەرىن الۇمەتتىك اۋماقتارعا، مەكتەپتەرگە، الاڭدارعا، وركاندارعا بارىپ، دەلو ارقىلى زاڭ ءتۇسىندىرىپ، زاڭ ارقىلى ىستى تالقلاپ، بۇ-قاراعا نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن بەلسىنە ۇگىت-تەۋگە ۇيىھداستىردى.

باينىغولىن موغۇل اۋتونوميالى وېلىسى تارىم قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكەمەسى لۇننان ساقشى بولىمىشەسىنىڭ خالىق ساقشىلارى مەن ساقشى كۈمەكشىلەرى قاراستى رايوندىاعى زاۋود ۇيلەرىنە، سەختارعا، جۇمىشى - قىز-مەتكەرلەر جاتاعىنا بارىپ، زاڭدىق اقىل - كەڭەس بەرىپ، نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن ءتۇسىندىرىپ، بۇقاراعا نەگىزگى زاڭ مەن زاڭداردىڭ ۇربىر ادامنىڭ تۇرمىسىمەن تىغىز بايالانىستى ەكەندىگىن، بىتتە قايناسقاندىغىن شىناى سىزىندىردى. قابا اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزدىگى مەكە-

مەسى قاتىناس ساقشى ۇلكەن اترەتنىڭ خالىق ساقشىلارى مەن ساقشى كۈمەكشىلەرى اۋىل - قىستاقتارعا، ساۋدا دۇكەندەرىنە بارىپ، بۇقاراعا نەگىزگى زاڭ جانە جول قاتىناس حاۋىپسىزدىگى زاڭى سىياقتى بىلىمىدەردى جالپىلاستىرىپ، اراقى ءىشىپ كولىك جۇرگىزۇ، ماس بولپ كولىك جۇرگىزۇ، ارتىق ادام السپ ءجۇرۇ، شەكتەن تىس جىلدام جۇرگىزۇ، اۋىل شارۋاشلىغىنا پايد-دالاناتىن اۋتوكولىكتەرمەن زاڭعا قايشى ادام السپ ءجۇرۇ، موتوتسىكىلگە مىنگەندە دۇلىعا كېمەۋ سىياقتى زاڭعا قايشى ارەكتەتتەردىڭ زىيانىن ءتۇسىندىردى ۇرى جاندى دا جالىندى مىسال-دارمەن ۇشتاستىرىپ، دەلو ارقىلى زاڭ ءتۇسىند-مىرىپ، زاڭدى ۇيرەنۇدىڭ، زاڭدى قولدانئۇ-دىڭ قويۇ راينىن قالىبتاستىردى.

”ساباقتاستار سۇراۋ قويسا، مەن جاۋاپ بەرمەن“. اراسان اۋداندىق قوعام حاۋىپسىزد-ىگى مەكەمەسى اماندىق ساقتاۋ ۇلكەن اترەتنىڭ خالىق ساقشىلارى اراسان اۋداندىق قالا - قالاشىق باستاۋىش مەكتەپىنە كەلىپ وقۇشىلار-مەن پىكىر اۋىستىرىپ، نەگىزگى زاڭنىڭ ماڭغىز-دى ۇمانىن ەگجەي - تەكجەيلى ءتۇسىندىردى. ”نەگىزگى زاڭ ۇبىزدىڭ ەسەيىپ - ەرەجتۇتمەز-دى قاي - قاشان دا قورعايدى، مەملەكەتتىڭ حاۋىپسىزدىگىن قاي - قاشان دا قورعايدى“. وسى مەكتەپتىڭ 5 - جىلدىق 2 - كلاسنىڭ وقۇ-شىسى ليۇ يۇيشىن بىلاي دەدى: كۇندەلىكتى تۇرمىستاعى ۇساق ىستەردەن باستاپ ىستەپ، تارتىپكە، زاڭعا بويسۇناتىن جاقسى وقۇشى بولامەن.

شەكارا وتكەلدەرى: نەگىزگى زاڭدى ۇيرەنۇدىڭ قىزۇ ورلەۋىن كوتەردى

بىرنەشە كۇننەن بەرى شىنچىياڭدىعى شەكا-رادان كىرۇ - شىغۇ شەكارا قورعانىسى ۇر دارە-جەلى تەكسەرۇ وركاندارى يىتتەرنەت جەلىسىند دە، يىتتەرنەت جەلىسىنەن تىسقارى تەگىس كۇش سالپ، شەكارا وتكەلدەرىندە نەگىزگى زاڭدى ۇيرەنۇدىڭ قىزۇ ورلەۋىن كوتەردى. تولى اۋداننىڭ ساز قىستاۋلىغىندا تارباغا-تاي شەكارا باسقارۇ تارماق اترەتى ساز شەكا-را ساقشى بولىمىشەسىنىڭ خالىق ساقشىلارى مالشىلارعا 200 نەشە نۇسقا نەگىزگى زاڭ بىد-لىسىدەرى كىتىپتاشاسىن جەتكىزدى ۇرى مالشىلار العا قويعان جايلىم، مال فەرماسى داۋ - شارى، ۇيلەنۇ، وتباسى قيايشلىعى سىياقتى ماسەلەلەرگە نەگىزدەلىپ ەگجەي - تەگجەيىلى تۇسىنىك جاسادى. ”نەگىزگى زاڭدى ۇيرەنۇ توتەنشە ماڭغىزدى، زاڭ بىل-گەندە، زاڭدى تۇسىنگەندە عانا زاڭ قارۇد-نان اناعۇرلىم ويداعىداي پايدالانىپ، ۇوزد-مىزدىڭ زاڭدى ۇقتى - مۇددەمىزدى قورعاي الامىز“، - دەدى ءتۇسىندىرۇدى تىغداغاننان كەيىن مالشى باقت تىلەۋگەش. اتتاي شەكارا باسقارۇ تارماق اترەتى

قاناس شەكارا ساقشى بولىمىشەسى قاناس كورد-نىس وڭىرىندە نەگىزگى زاڭدى ۇگىتتەۋ قىيىلن ورىستەتتى. خالىق ساقشىلارى ۇگىت كىتىپشا-سىن تاراتىپ، زاڭ بىلىمىدەرىن ءتۇسىندىردى، ۇلكەن ”نەگىزگى زاڭ سۇراۋ - جاۋاپتارى اينال-مالى تاباقشاسىن“ دا الا كەلىپ، قاتىناسقاندارعا اينالمالى تاباقشانى كەزدەيسوق اينالدىرتىپ، خالىق ساقشىلارى سترەلكا كورسەتكەن سۇراۋ-عا جاۋاپ قايتارىپ، نەگىزگى زاڭدى كوڭىلدى ورتادا جۇرت جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاتتى.

”ەڭبەكاقى العان كەبىمىزدە زاڭ بويسىشا سالىق تاپسىرۇدى ۇمتباۋىمىز كەرەك.“ حوتان شەكارا باسقارۇ تارماق اترەتى ناۋابات شەكارا ساقشى بولىمىشەسى نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن رەتتەپ، «نەگىزگى زاڭ جانە ۇمرىمىز» سۇرەتتى تۇسىندىرمەسەن جاساپ، ۇربىر ازا-ماتتىڭ تۇعاننان قارتايغاعىنا دەيىن، مەكتەپ قۇشاعىنان قىزمەت ورىنىنا دەيىن نەگىزگى زاڭمەن تىغىز بايالىنىستا ەكەندىگىن كورۇ تۇيسىگىمەن ايگىلەدى. 200دەن استام ۇگىت كىتاپشىاسى قاراستى رايوندىاعى دۇكەندەرگە، ەگىس الاڭدارىنا تارانلىىپ، بۇقارانىڭ جاقسى باعاسىن الدى.

جۇڭشانزۇي شەكارادان كىرۇ - شىغۇ شە-كارا قورعانىسى تەكسەرۇ پۇنكىتى زاڭ جالپىلان-مى ترىۋ شاعىن بولىمىشە اترەتىن قۇرىپ، تۇرغان جەردەكى الۇمەتتىك اۋماقتى، ساۋدا شەڭبەرىن ىشكەرەلەي ارالاپ ۇگىت قاعازىن تاراتىپ، تۇر-عىنلاردىڭ تۇرمىسىمەن تىغىز قاتىستى ماسەلە-لەردى توغىرەكتەي وتىرىپ دەلو ارقىلى زاڭ ءتۇسىندىرىپ، زاڭدىق كەڭەس بەردى؛ ۇيشىن توبىندا نەگىزگى زاڭ ۇگتى شاعىن بەينەجازىيا-سىن جالعاپ تاراتىپ، كوپشىلىكتى زاڭ باعىندا اڭعارلى ادام بولۇعا جەتەكتەدى؛ بەينە ەكراندا بايالىنسى جاساۋ ءتاسىلى ارقىلى شەت، شالعاي وگىرلەردەگى بۇقاراعا شەكارا وگىردە ۇندىرىس جۇمىسى، ساۋدا، ساياحات سىياقتى قىيىملارمەن شۇ-عىلدانغاندا كوڭىل بولەتىن ىستەردى تانىستىردى. تايپەكشەكن شەكارادان كىرۇ - شىغۇ شەكا-را قورعانىسى تەكسەرۇ پۇنكىتىنىڭ خالىق ساقشە-لارى اتتاي كاسىپتىك تەخنىكالىق شۇەيۋانىسنا بارىپ، وقۇشىلارعا جاندى زاڭمەن باسقارۇ سا-باعىن ۇتتى. ساباق وتكەن خالىق ساقشىلارى ۇسىتىندە ۇگىت - لەكسىيا جاساۋ، سىيلقتى سۇراۋ - جاۋاپ، دەلو ارقىلى زاڭ ءتۇسىندىرۇ سىياقتى تا-سىلدەر ارقىلى نەگىزگى زاڭدىاعى ازامات جاسىنا تولىغانلدار جونىندەگى بىلىمىدەردى ءتۇيىندى ءتۇسىندىردى. وقۇشىلار پايداسى كوپ ەكەندىد-ىگىن، نەگىزگى زاڭدى ادال قادىرلەۋشى، سانالى بويسۇنۇشى، باتىل قورعاۋشى بولاتتىندىقتارىن ءبىلىدردى.

ورتا، باستاۋىش مەكتەپتەر: ءتۇرلى ۇگىت قىيىملدار نەگىزگى زاڭدى تارتىمدى ايگىلەدى

بىرنەشە كۇننەن بەرى رايونىمىزداعى

ورتا، باستاۋىش مەكتەپتەر فورماسى الۋان ءتۇرلى قىيىملدار ورىستەتىپ، نەگىزگى زاڭ تۇقىمىنىڭ وقۇشىلاردىڭ جۇرەگىندە جاستا-يىنان تەرەڭ تامىر تارتۇننا مۇمكىندىك جا-سادى.

”وزىمەنن باستاپ، قازىردەن باستاپ زاڭعا بويسۇناتىن كىشكەنتاي ازامات بولامىن...“ 12 - ايدىڭ 1 - كۇنى سانجى قالالىق 6 - باستا-ۋىش مەكتەپ 5 - جىلدىق 1 - كلاسى وتكىز-گەن مەملەكەتتىڭ نەگىزگى زاڭ كۇنى نەگىزگى تاقىرىپتىق كلاس جىيىنى سابىغىندا وقۇشلار وڭ جۇدىرىغىن كوتەرىپ، ايسىندى ۋادە بەردى. بىرنەشە كۇننەن بەرى سانجى قالالىق 6 - باستاۋىش مەكتەپ كلاس جىيىنى ساباعى، نە-گىزگى زاڭدى تاڭمەرتەڭ وقۇ، نەگىزگى زاڭ ۇيرەنۇ قولجازبا گازەت جارىسى سىياقتى قىيىملداردى ورىستەتىپ، قالىڭ وقتۇشى - وقۇشىلاردىڭ زاڭمەن باسقارۇ كوزقاراسىن كۇشەيتتى.

كۇشار قالاسى ۇزىن قالاشىعى سەنتىرلى باستاۋىش مەكتەبى شىنچىياڭ جىيشىچىڭ (كۇشار) ادۋوكاتتار ءسىورنىنىڭ ادۋوكاتى ليۇ شىندى نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرى جونىندە ۇگىت - لەكسىيا جاساۋعا ۇسىنس ەتتى، ول جاندى دا سونى دەلو مىسالدارىمەن، قاراپايم دا ۇغىنقتى تىلەمەن نەگىزگى زاڭنىڭ مازمۇنى مەن ۇمانىن بايەمدى جانە ءتۇسىندىردى. ”ۇيرەنۇ ارقىلى نەگىزگى زاڭنىڭ ماڭغىزدىلىغىن ءبىلىپ، نەگىزگى زاڭ جونىندەگى تانىمىم جوعارىلادى. مەكتەپ ەرەجەسىنە، مەكتەپ تارتىبىنە بويسۇنۇ-دان باستاپ، كۇندەلىكتى ارەكتەتەرمىدى ار-ناعا ءتۇسىرىپ، زاڭدى بىلەتىن، زاڭدى تۇ-سىنەتىن، زاڭعا بويسۇناتىن كىشكەنتاي ازامات بولامىن“، - دەدى وسى مەكتەپتىڭ وقۇشى ايزىبا ماەمت.

12 - ايدىڭ 1 - كۇنى ۇرۇمچى قالالىق 113 - ورتا مەكتەپ ”مەن جانە نەگىزگى زاڭدى“ نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن كلاس جىيىىن وتكىم-زىپ، كلاس جەتەكشىسى مەملەكەتتىڭ نەگىزگى زاڭ كۇنىنىڭ تارىخى، قۇرۇ ماقساتى جانە ۇما-نى سىياقتى جاقتاردا مۇقيات تۇسىنىك جاساپ، وقۇشىلاردىڭ نەگىزگى زاڭ بىلىمىدەرىن تۇسىند-ىۋىنە، نەگىزگى زاڭ رۇحىن اسقاقتاۋننا، نەگىز-گى زاڭدى باتىل قورعاۋشىعا سانالى تۇردە ايد-نالۇننا مۇمكىندىك جاسادى.

”جۇڭخۇا خالىق رەسپۇبلىكاسىنىڭ ازاماتتا-رى ەر كىندىك پەن ۇقىقتان يىگىلكىنەنگەندە مەملەكەتتىڭ، قوعامنىڭ، كوللەكتيۋنىڭ مۇددە-سىنە زىيان جەتكىزىۋىنە بولمايدى...“ 12 - ايدىڭ 1 - كۇنى ۇرۇمچى قالالىق 79 - باستا-ۋىش مەكتەپتەن داۋىستاپ وقىعان ەكىپىندى ۇندەر تارالدى، وقۇشلار كلاس جەتەكشىسى-نىڭ جەتەكشىلىگىندە نەگىزگى زاڭنىڭ ىششىنارا مازمۇندارىن دەن قويا داۋىستاپ وقىپ، نەگىز-گى زاڭدا ازاماتتارعا جۇكەنگەن جاۋاپكەرشىلكىپەن بورىشتى ءبىلدى.

شىنچىياڭ 10 - رەتكى دۇنيە جۇزىلىك تەپىراق كۇنى

جەلىلەس قىيىلن ورىستەتتى

انار بۇلت \ شىنچىياڭ گازەتىنىڭ ءتىلشىسى شىبە خۇيىيان 12 - ايدىڭ 4 - كۇنى ۇرمچىسدەن خابارلايدى. ”سۇ بايلىعى — شىنچىياڭنىڭ دامۇدىن تەجەپتىن ماڭغىزدى فاكىتور، سونداي - اق سورتاڭ جەرلەردى وڭماۋدىاعى شەشۇشى فاكىتور. سۇ بايلىغىنان ويداعىداي پايدالانۇ شىنچىياڭنىڭ سورتاڭ جەرلەرىن وڭماۋدا ايرىقە-شا ماڭغىزا يە“... 12 - ايدىڭ 4 - كۇنى 10 - رەتكى دۇنيە جۇزد-لىك توپىراق كۇنى جەلىلەس قىيىلى — اسپىرانتتار تالقى مەنبەرىن-دە جۇڭگو عىلىم اكادەھىياسى شىنچىياڭ ەكولوگىيا جانە جاعىراپيا زەرتتەۋ ورنىنىىڭ دوكتور اسپىرانتى خۇ كىكى ۇز كوزقاراسىن ءبولىستى.

شىنچىياڭدا سۇ بايلىعى جالپى مولشەرى كوپ ەمەس، جەردىڭ ورتاشا يەلەنۇ مولشەرى از، كەڭىستىك ابايسىنان العاندا باتىس سولتۇسىكتىكە كوپ، شىغىس وڭتۇسىكتىكە از، ۋاقىت پەن كە-ڭىستىكتە تارالۋى بىر كەلكى ەمەس، ”ۇش ناۋ، ەكى ويات“ قا-لىپتاستىرعان تۇيىق جەر بەدەرى مەن توپىراقتىڭ 2 - رەت سور-تاڭدانۋى سۇ - توپىراق بايلىغىنىڭ قيايشلىغىن اسقىندىردى. ساندى مالمەتتە كورسەتلۇنىشە، شىنچىياڭدا ورتا ەسەپپەن جان باسنا تۇرا كەلتەن سۇ تاپشى بولۇ مولشەرى %15.6، مال شار-ۋاشلىغىندا سۇ تاپشى بولۇ مولشەرى %24.3 ەكەن.

سۇ - توپىراق بايلىعى قيايشلىغىن شەشۇ — جۇڭگو عىلىم اكادەھىياسى شىنچىياڭ ەكولوگىيا جانە جاعىراپيا زەرتتەۋ ورنىنىڭ ما-ڭىزدى زەرتتەۋ باعىتتارىنىڭ ىبرى. يىغىسار اۋدانى سىتىلا اۋلىنىدا ”تۇزدى قورەك ەتەتىن“ وسىمدىك ەگىلدى، سورتاڭ جەردە وسەتىن اقسورا — وسى زەرتتەۋ ورنىنىڭ ۇنىمدى زىدەنىسى بولماق. ”ۇجىمىمىز جارقاق استىندا تاماشىلاتىپ سۇراۋ، قورعاق ەگۇ، از - ازدان تاماشىلاتىپ سۇراۋ سىياقتى جالپىلىق وڭماۋ ادىستە-رىن قولدانىپ اقسورا كەپ، شىنچىياڭنىڭ سورتاڭ جەرىن جاقسارت-تى، بۇنىڭ ۇنىمى ەرەكشە جاقسى بولدى“، - دەدى خۇ كىكى.

بىيل 12 - ايدىڭ 5 - كۇنى 10 - رەتكى دۇنيە جۇزىلىك تو-پىراق كۇنى، يىيلعى نەگىزگى تاقىرىپ — ”توپىراق جانە سۇ— تىرشىلىكتىڭ قاينارى“. شىنچىياڭ توپىراق جانە تىڭباپتىقىش عىلمىي قوعامى شىنچىياڭ اۋىل شارۋاشلىق داشۇەسى سىياقتى ورنىندارمەن بىرلەسىپ 10 - رەتكى دۇنيە جۇزىلىك توپىراق كۇنى جەلىلەس قىيىملىن بىرگە وتكىزدى، مۇنداعى ماقسات — اسپىرانتتار تالقى مەنبەرىن وتكىزۇ، جىلدىق ىلمىي ەماجىلىس اشۇ، عىلىم جالپىلان-مى ترىۋ كورمەسىن وتكىزۇ سىياقتى تاسىلدەر ارقىلى تۇتاس قوعامدى توپىراقتى قاستەرلەۋگە، توپىراق پەن سۇ بايلىغىن قورعاۋعا ۇندەۋ.

شىنچىياڭ توپىراق جانە تىڭباپتىقىش عىلمىي قوعامىنىڭ باس حاتشىسى ماي ۇنىشۇان مىنالاردى ءبىلدىردى: دۇنيە جۇزىلىك توپىراق كۇنى جەلىلەس قىيىملدارىن ورىستەتۇ ارقىلى جۇرتشىلقتى توپىراق پەن سۇ بايلىغىنا نازار اۋدارۇعا جەتەكتەنۇمەن بىرگە، توپىراق پەن سۇ بايلىغىنا قاتىستى ەڭ جاڭا زەرتتەۋ اياق السىي جونىندە اۋىس - كۇيىس جاساۋدى، شىنچىياڭنىڭ توپىراق جانە سۇ بايلىغىن قورعاۋ، اشۇ، پايدالانۇ سالاىستىنداعى تەخنىكالىق العا-باسارلىغىن جەبەۋدى ۇمۇمت ەتمەىز.

(باسى 3 - بەتتە)

ەكولوگىياغا كوز جىبەرگەندە، چاڭچىياڭ اتىراۋى وڭىرىندە كاسىپ سالاسى مولىنان شوغرلانغان، قالالار شوغرلانغان، خالىق سانى شوغرلانغان، ەكولوگىيالىق كەڭىستىگى سالىستىرمالى تۇردە تىغىز، بايلىق ورتاسىنىڭ كوتەرىمدىلگى زور. وسى رەتكى اڭگىمە ماجىلىسىندە باس شۇجي قازىرگى جاعدايدى نەگىز ەتىپ، ۇش ولكە، ىپر قالانى ەكولوگىيانى قورعاۋ قىزىل سىزىغىن ساڭلاۋسىز ۇشتاستىرىپ، ەنەركىيا ۇنەمدەۋ، لاس زاتتاردىڭ شىعارىل-ۇن ازايىۋ، كومىر قىشقىل گازىنىڭ شىعارىلۇن ازايىۋ وڭىرلىك سايا-ساتتارىن ساپكەستىرۇدى كۇشەيتىپ، ەكولوگىيالىق تولەم بەرۇ مە-حازىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، وڭىرلىك جاسىل جاساۋ جۇيەسىن قۇرىپ، ادام مەن تابيعات جارىاسىمدى قاتار ۇمىر سۇرەتىن وسىزا-مانداندىرۇ قۇرىلىسىندا ۇلكىلىك رول اتقارۇعا شاپتىاندىردى.

...

تانىم ايقىندالىپ، ارەكەت شىنايلىاندى.

باس شۇجي كوپشىلىككە بىلاي دەپ تاپسىردى: ”چاڭچىياڭ اتىراۋىن ىمىر تۇلغاندىرا دامىتۇدى ىلگەرلەتۇ — كەلەلى ىس، كۇش سالۇ كەرەك، ونان دا ماڭغىزدىسى، اناعۇرلىم ۇزاق ۋاقىت كۇش سالۇعا سۇيەنەمىز. ورنىقتىلىق بارىسىندا ىلگەرلەۋگە تاباد-دى بولپ، تىڭغىلقتى ىستەپ، قاجىرلىلقىپەن ىستەپ، بىرىنەن سوڭ ىبرىن ىستەپ، نىق قادامەين العا باشۇ كەرەك“.

”دۇرىس دەپ تاپقان ىستەردى باستان - اياق بۇلجىماي جالعاستىرىپ، تاباندىلىقىپەن جالعاستىرا بەرۇ، استە اياقسىز قالدىر-ماۋ، استە نىسانادان اۋنىقىپ كەتپەۋ، استە شەگىنبەۋ كەرەك. چاڭچىياڭ اتىراۋىن ىمىر تۇلغاندىرا دامىتۇدى ىلگەرلەتۇ سىياقتى كەلەلى سىتراتەگىيالار مىنە وسىلايشا بىرتىندەپ العا باسادى، بىرتە - بىرتە العا ىلگەرلەيدى“.

ايالسىز قادامەين العا ىلگەرلەيدى. وسى رەتكى اڭگىمە ۇما-جىلىسى چاڭچىياڭ اتىراۋىن ىمىر تۇلغاندىرا دامىتۇدى تەرەڭدە-تىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇدىڭ جاڭا كەزىڭمىنە وتۇگە جەتەكىشە-لىك ەتەدى. سان مىڭداغان جۇرتتىڭ نازارىندا، ۇش ولكە، ىمىر قالا جاڭا كۇرەستى باستاپ، جوعارى ساپالى دامۇدىڭ سالتاناتتى سىيىفونىياسىن بىرگە ورنىنداۋدا.

كۇتۇدە.

(شىنچىۋا اگەنتتىگىنىڭ 12 - ايدىڭ 4 - كۇنى شاڭخايدان بەرگەن خابارى)